

Нам'ятайте
про
Україну!

СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 30 Montgomery St.
Jersey City, N.J. 07302
Телефони: (201) 434-0237
(201) 434-0807
(212) 227-4125
УНСоюз (201) 451-2200
з Нью-Йорку (212) 227-9250

PIK LXXXVII. ч. 230.

ДЖЕРСІ СІТІ ІНЮОРК, СЕРЕДА, 29-го ЖОВТНЯ 1980

ЦЕНТІВ 25 CENTS

JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, OCTOBER 29, 1980 No. 230. VOL. LXXXVII.

Українські науковці візьмуть участь у сесії славистів

Філадельфія, Па. (Б.Р.) У річному з'їзді американських славистів, АААСС, який відбудеться тут від 5-го до 9-го листопада в Шератон готелі, бере участь кілька десятків українських славистів з різними доповідями.

Наукове Т-во ім. Шевченка матиме дві сесії: історичну, під гаслом "1000-ліття хрещення України", і літературну, п. н. "Українська література між Сходом і Заходом".

Перша сесія, історична, відбудеться в середу, 5-го листопада, о год. від 3-ої до 5-ої по полудні, в кімнаті 556, і в ній виступитимуть з доповідями професори: М. Лабунька, Т. Бирд, Катерина Косман, С. Горак (голова), і о. В. Поспішил.

Друга сесія, літературна, відбудеться в четвер, 6-го

листопада, від год. 9-ої до 11-ої ранку, в кімнаті ч. 540, з участю професорів: Л. Онішківич, Н. Пазуняк, А. Кілі й Б. Романенчука.

Крім того тут матиме місце інший панель під маркою УММАН на тему "Лінгвістика (мовознавство) у балтослов'янських країнах" з доповідями професорів: М. Степаненко, Р. Кулет і Галда, Марії Брукс, Наталії Пазуняк, Яра Слаутича, Анни Бойцун, Т. Онуферка й К. Церкевича. Ця сесія відбудеться також у четвер, 6-го листопада, від год. 9-ої до 11-ої ранку, в кімнаті ч. 527.

Відбудеться також інша сесія на теми: "Київська і Московська Русь", "Національні меншини у Східній Європі", "Совєтська політика в Азії" і "Григорій Сковорода".

Округа УНС в Нью-Йорку відбула організаційні наради

Нью-Йорк, Н. Й. (В.Л.-ц.) В четвер, 23-го жовтня ц.р., тут в Українському Народному Домі відбулися, скликані Округом Комітетом, чергові наради представників Відділів Українського Народного Союзу Нью-Йоркської Округи з участю понад 40 осіб, переважно секретарів та інших відділових урядовців, а також конвенційних делегатів й членів Екзекутиви з метою серйозного обміркування організаційної основи зимової кампанії метою якої є прислати до кінця цього року 2,000 нових членів.

Взагалі організаційна проблематика домінувала на цих, до речі добре переведених і конструктивних зборах на яких численні дискусії висловилися турботу про щоденне розширення УНС в організаційній діяльності, нагодувавши, що не гроші, а членство є важливим елементом розвитку забезпеченої, братської організації, якою є Український Народний Союз.

Згадуючи коротко про діяльність Округи її голова, головний радник Микола Хоманчук також наголошував на важливості організаційної кампанії, а на доказ цього він передав на руки головного передсідника д-ра Івана Філиса, який разом із заступницею головного передсідника Марією Душиною експрезентував головний Екзекутивний Комітет на цих зборах, 14 нових аплікацій новозорганізованих членів, що їх йому напередодні зборів передали секретарі: Василь Цюпа — 1 аплікацію на 5,000 доларів забезпечення, Евстахія Міняч — 1, Марія Душинка — 2, Іван Пригода — 3, Василь Палідов — 4, Лихайло Салдан — 1, Іван Хома — 1, Микола Хоманчук — 1.

Перебираючи з рук голови Округи нові аплікації, д-р І. Філіс з'ясував при цьому дуже чітко і обширно стан УНСоюзу на сьогоднішній день заподіючи, що майно Союзу становить тепер 44,737,000 доларів, на один мільйон більше, як в серпні 1979 року. Збільшились також приходи до каси УНС, — заявив головний передсідник, але збільшились також витрати на протязі останніх вісьмох місяців. Він висловив турботу, що багато членів згрішували своєю грамотою з причин загальної інфляції, яка тепер панує в американській економіці. В числі витрат становили також збільшені стипендії для студентів на суму 34,100 доларів і дотатки різним, зокрема молодечим, студентським, церковним і науковим організаціям, що їх приділяє Головний Уряд на своєму річному засіданні. Чини з

Української Будівлі становив 1,133,000; розходи на вдержання будинку 898,000; чистий прихід 235,000 доларів.

Повідомляючи про те, що головний організатор Василь Оріховський хворий і знаходиться в ліжничці, д-р І. Філіс прочитав список секретарів і організаторів, які досі організували п'ять і більше членів. Ними були: М. Хоманчук — 17, Василь — 30, Москаль — 9, лані Юзєв — 10, д-р В. Палідов — 15, Безкоровайний — 6, Толопко — 6, А. Копистанський — 5, С. Чума — 11, д-р М. Шпінто — 11. Предсідник повідомив також, що в цьому році організовано досі 1,600 членів. УНС все ще шукає добрих організаторів. Пороблено також заходи в західній Канаді, щоб і там розвинути організаційну діяльність.

На залю нарад увійшов колишній головний передсідник, а тепер почесний член УНС Йосип Лисогір і його привітав голова Округи та попросив до почесного стола. Потім коротко говорила заступниця головного передсідника М. Душинка. Вона відмітила, що 12 Відділів Округи не зорганізували ані одного члена; закликала жінок-організаторів до посилення організаційної праці. Висловила признання редакторам "Українського Тижневика" за добре редагування газети.

У запиті на дискусію забили голос: М. Кульчицька, д-р І. Серант, д-р В. Палідов, д-р М. Шпінто, І. Пригода, Наталя Хоманчук, Евстахія Міняч, Л. Фігурський, д-р О. Соколичин, рад. Б. Ластовський, М. Салдан та інші. Дискусанти турбуючись за долю УНСоюзу, порушили цілий ряд важливих справ, які в будучому мали б покращити організаційну працю. Вони домагалися більшої ініціативи від Екзекутиви УНС, яка, на їхню думку, повинна своїми ініціативами і програмами допомогти секретарям в організації нових членів; нарікали на низькі відсотки від сум забезпечення; додержували ангажувати на Союзівку тільки українські мистецькі одиниці; вимагали щоб члени Головного Уряду більше активізувалися в Округах; домагалися не поміщувати таких матеріалів у "Свободі" і "Українському Тижневику", які дразнять що чи інші групи української спільноти, бо це дуже шкодить секретарям у їхній організаційній праці; вимагали відновити висилки "Українського Тижневика" для всіх членів; рекомендували більше витратити на рекламу; нарікали на достаток газет; вимагали більше організаторів, побудови до-

В Нью-Йорку проходив Тижень Слов'янської Культури. Нью-Йорк, Н. Й. — Другий річний Тижень Слов'янської Культури, учасниками якого будуть поляки, українці, словаки, білоруси, македонці, болгар, росіяни, чехи, серби, хорвати, і словенці, відбудеться тут від неділі 9-го до неділі 16-го листопада. Початок цього Тижня буде позначений фестивалями слов'янських народних танцювальних ансамблів в неділю 9-го листопада о 2:30 години по полудні у Фешен Інституті Технології, 227 Захід 27-ма вулиця в Мангеттені. Виступить 10 груп.

В Нью-Йорку проходив Тижень Слов'янської Культури

Нью-Йорк, Н. Й. — Другий річний Тижень Слов'янської Культури, учасниками якого будуть поляки, українці, словаки, білоруси, македонці, болгар, росіяни, чехи, серби, хорвати, і словенці, відбудеться тут від неділі 9-го до неділі 16-го листопада. Початок цього Тижня буде позначений фестивалями слов'янських народних танцювальних ансамблів в неділю 9-го листопада о 2:30 години по полудні у Фешен Інституті Технології, 227 Захід 27-ма вулиця в Мангеттені. Виступить 10 груп.

Виставка слов'янської книги буде влаштована в головній будівлі Нью-Йоркської Публічної бібліотеки, 42 вулиця і П'ята авеню, від 10-го до 15-го листопада. Мистецька виставка буде експонована в Українському Інституті Америки при 79-й вулиці і 5-й авеню від листопада 11-го до 14-го в годинах 5-8 по полудні і в суботу 15-го від 12-го год. опівдні до 8-ої год. вечора.

Симпозіум під заголовком "Слов'янська етнічна спадщина в сучасній Америці" з панелістами з різних слов'янських громад, буде мати місце в Українському Інституті Америки в п'ятницю 14-го листопада, о годині 7:30 вечора.

Зразки слов'янського народного прикладного мистецтва і слов'янське кулінарне мистецтво в приготуванні спеціального печива й страв будуть подаватися в суботу й неділю, 15-го і 16-го листопада, в словацькій школі.

Появився 5-ий том студій про українців у Канаді

Вінніпег, Ман. — П'ятий том "Студій до історії українців Канади" авторства д-ра Михайла Марунчака, який саме появився з друку, подібний як і чотири попередні томи цього автора, відкривають низку призабутих історичних картин та розкритих суспільних процесів українців Канади. Том цей нарахує 300 сторінок друку і присвячений українським проблемам в Канаді між двома світовими війнами.

Багато уваги і місця приділяє автор праці проф. Івану Боберському в Канаді, який був одним із перших відпоручників Західної Української Народної Республіки на американській континент, в часі дипломатичного змагу уряду цієї республіки за визнання Східної Галичини незалежною державою. В цьому томі зроблено оцінку праці Українського Центрального

св. Івана Непомученого, 406 схід 67 вулиця в Мангеттені. Суботні години: від 12-ої до 10-ої вечора, недільні години від 12-ої до 6-ої години по полудні. Тут передбачаються і артистичні естрадні виступи.

Цей Тижень влаштовує товариство — Слов'янська Спадщина Рада Америки, Інк., до якої належать представники білорусів, болгар, македонців, росіян, сербів, словаків, словенців і українців, від яких до Ради директорів цього Т-ва входить Ірена Стецур.

У відкритті Тижня Слов'янської Культури танцювальним фестивалем в неділю, 9-го листопада, у Інституті мод, братимуть участь понад дві сотні танцюристів і співаків-хористів у народних вбраннях. До згаданих вгорі груп тут йде ще хорватська група. Ціна квитка — 5 доларів.

Прийняття з різнонаціональними й урядовими привітаннями, з коктейлем і музичною програмою буде влаштоване в Українському Інституті Америки в понеділок, 10-го листопада, о 8-ій год. вечора для запрошених гостей.

В брошурі-летючці Товариства, виданій з нагоди Тижня, сказано й підкреслено, що кожний восьмий американець є слов'янського походження, а в Європі — кожний третій житель є слов'янин. Адреса Слов'янської Спадщини Ради: Slavic Heritage Council of America, Inc., 152 East 79th St., New York, N.Y. 10021, tel: (212) 734-3131, 535-3691, 461-7789.

В Римі закінчився синод єпископів

Рим, Ватикан. — Тут, в суботу, 25-го жовтня, закінчився одномісячний П'ятий Світовий Єпископський Синод, який нараджувався під зверхністю Папи Івана Павла Другого над проблемами християнської родини зокрема, а світової родини загалом. Папа Іван Павло II, промовляючи латинською мовою на закритій кінцевій сесії Синоду в Сікстинській каплиці до 215-ти Владик Католицької Церкви, підкреслив і наголосив, неухватне бажання Церкви утримати родину живою, традиційною, яка живе згідно з законами християнської віри, відкидаючи намагання модернізувати родину, достосовуючи її поведінку до сучасного, в більшості невіруючого світу.

Зокрема Папа підкреслив потребу родини слідувати за традиційним вченням Церкви про родину і вважав неспотрібним пропозицію попереднього дня канадської делегації Владик, щоб започаткувати нові вивчення проблеми розведення католиків і одружених в дурге, щоб їм було дозволено доступати до Причастя. Така католики можуть приступати до Причастя лише тоді, коли б вони утримувалися від статевих зносин, які дозволені Церквою лише одруженим людям і лише з метою родити нащадків. В Папському посланні до родини підкреслювалося також, що такі знову одружені католики не вважаються вільними від Церкви, бо в силу їх хрещення вони християни, отже можуть і повинні брати участь у житті Церкви шляхом молитви, виступання Слова Божого, участю в активному житті їхньої громади та в служінні й популяризуванні милосердя й справедливості. Крім "Послання до християнської родини в модерному світі" Синод підготував кінцевий документ, що охоплює 43 пропозиції, як Церква може поліпшити своє навчання католицької доктрини в світі і давати

краще провідні напрямки, які поводитися з католиками, які не притримуються деяких церковних заповідей. Цей документ передали Папі для його ухвали, чи зміст документу буде проголошено публічно, як і "Послання". Цей останній в свою чергу включав 21 пункт — 21 тезу, які були обговорювані на Синоді. Деякі з цих 21-ої тези Владикі бажали увести в Міжнародну Хартію Прав Родини. Така Хартія, — на думку Владик, — мала б захищати права одруженої пари мати стільки дітей, скільки вона вважає за потрібне. І Хартія закликала б до припинення урядових втручань щодо контролю народин у деяких країнах третього світу. Бо часто-густо, — кажеться в цьому документі, — недоторканість домашнього вогнища у справах віри, освіти дітей, відповідального материнства й батьківства не шанується, права родини топчуться і тоді такі родини більше уважають себе за пасивних і жертв свого уряду, а не за людських істот, які відповідають самі за свої власні справи. "Родини примушени — і проти цього ми якнайбільше протестуємо — живити такі неморальні заходи для розв'язування соціальних, економічних і демографічних проблем, як штучні запобігання заплідненню або, що навіть жахливіше, стерилізація, абортів й етаназія". — кажеться в цьому документі.

Синод Владик, як дорада рада при Папі, установлено: Другому Ватиканському Соборі в 1965 році і до нього входять всі єпископи Католицької Церкви. Він збирається на такі наради щотири роки, щоб обговорювати церковні й мирянські проблеми та радити Папі про це. Синод не є законодавчим тілом і не може вносити ухвал, а лише дораджує Папі, який може шари прийняти або відкинути чи змодифікувати та вирішити, чи ці ради треба оприлюднювати, чи ні.

МЕТРОПОЛІТАЛЬНА ОПЕРА в Нью-Йорку все ще зможе розпочати свої вистави, — передбачають оптимісти, — щоб врятувати болячу частину цьогоорічного театрального сезону, який не розпочався через занадто високі вимоги страйкуючих музикантів. В суботу, 25-го жовтня, поміж опорою адміністрацією й речниками музик була підписана тимчасова угода, яку ще мусять ратифікувати повний склад оркестри, як також і Рада директорів Опери. Якщо договір буде підписаний, то оперний сезон міб би розпочався десь в дніх поміж 17-им і 24-им листопада. Головним каменем спотикання в переговорах про новий контракт праці поміж музикантами й Оперою була вимога оркестри перейти на чотириденний тиждень праці, щоб члени оркестри грали тільки чотири вечірні вистави, а не п'ять вечорів, як це є досі.

Група учасників маніфестації з транспарантами.

мен Джозеф Мініш, який висловив обурення з приводу постійних порушень основних прав людини в СС-СР, та закликав до посиленого натиску на Москву світовою публічною опінією та урядовими чинниками західних держав, щоб добились звільнення Шухевича та інших політ'язнів.

Резолюцію в цій справі у стейтовій асамблеї обіцяв

В ПОЛЬЩІ ЗНОВУ ЗАГОСТРЮЄТЬСЯ СИТУАЦІЯ

Гданськ, Польща. — Представники незалежної профспілки в Польщі "Солидарносьць" звернулися до прем'єр-міністра Юзефа Піньковського, щоб він негайно прибув до Гданська на переговори з репрезентантами вільної профспілки, якщо уряд хоче запобігти новим страйкам, бо серед робітництва, у зв'язку з протестами затвердження профспілки "Солидарносьць" панує невдоволення. Прем'єр Піньковський, на здивування всіх, потрапивав пересторогу робітників дуже серйозно і попросив представників профспілки зустрітись з ним у Варшаві.

Лех Валеса, новий голова профспілки й інші чільні лідери робітничого руху покищо не відповіли прем'єрові на його пропозицію, але в політичних колах панує переконання, що не зважаючи на напружені відносини між урядом у Варшаві й новою профспілкою, зустріч така правдоподібно відбудеться, бо польський комуністичний уряд не може дозволити собі на один хочби короткотривалий страйк, який остаточно зруйнував би польську економіку.

Нова ініціатива профспілки про зустріч зумовлена рішенням окружного суду у Варшаві, який погодився у п'ятницю, 24-го жовтня ц.р. зареєструвати, тобто легалізувати дію профспілки "Солидарносьць" з передумовою, що до статуту й правилника будуть внесені деякі зміни, а головна зміна про визнання провідної ролі польської Комуністичної партії в робітничому русі і суспільному житті взагалі.

У відповідь на рішення суду

речники профспілки випрацювали свою листу вимог до уряду, яку вони хочуть особисто передати прем'єрові Піньковському, щоб описав уряд не оправдувався, що йому не були відомі вимоги робітництва.

Рішення про потребу зустрічі з прем'єром Піньковським було прийняте делегатами вільної профспілки із 39-ти місцевостей, які прибули до Гданська, щоб обміркувати рішення окружного суду у Варшаві. Делегати домагались більш швидкого тиску на уряд. Взагалі домінувала думка, що негайно розпочати страйк, якщо уряд зигнорує запрошення прем'єра на розмови з робітниками. В кінцевому комунікати так і сказано, що якщо прем'єр Піньковський не прибуде до Гданська, то профспілка "Солидарносьць" автоматично перетвориться на центральний страйковий комітет і розпочне обмірковувати плани нового страйку, хоч правний догляд профспілки Ян Ольшеский не дораджував літерам юнії, яка нібито контролює вісім мільйонів робітників, розпочинати конфронтацію з урядом, а радше вичекати на рішення Варшави. В останній хвилині прийнято пропозицію Валеса, щоб до Варшави відлегувати 10 представників профспілки, які мали б за завдання намовити прем'єра на приїзд до Гданська.

Західні політичні спостерігачі думають, що у зв'язку з інтенсивною критикою, яка надходить до Варшави з інших сателітних країн, центральний варшавський уряд не буде занадто ангажуватися у розмови з робітниками і не буде багато обіцяти, як це було раніше.

У світі

ВПЕРШЕ В ІСТОРІЇ АРАБСЬКУ країну офіційно відвідав президент Ізраїля. Ця п'ятиденна державна візита Ісхака Нахона в Єгипет розпочалася в неділю, 26-го жовтня, привітом на летовищі, що його склав з теплою президент Єгипту Анвар ель-Садат, 21-разовими гарматними привітаннями салваами та китицями квітів від сімдесятих дітей. Єгипет вважає цю візиту за тільки переможну і державних справ тут не буде порушувано. Президент Нахон, який має за собою студії арабської мови й культури, зустрінеється з єгипетськими артистами й письменниками та іншими діячами арабської культури. Він також планує відвідати славновісні місця археологічних розкопок і історичних пам'яток стародавнього Єгипту.

КРЕМЛІВСЬКІ ЛІДЕРИ вирішили "морально" підтримати президента Джіммі Картера у виборах, які, як відомо, відбудуться 4-го листопада ц.р. Кремлівські лідери довго відгорталися не знаючи, яку стати, — кажуть західні політичні спостерігачі, — але в кінці вирішили, що їм краще буде співпрацювати з Картером, як з республіканцем Роналдом Регеном. Західні дипломати в Москві, які перевели цілий ряд приватних розмов із совєтськими чинниками кажуть, що переважав аргумент Картерового стремління, за всяку ціну підписати американсько-совєтський договір про обмеження стратегічної ядерної зброї (САЛТ II). Реген натомість висловив думку, що у справі договору повинні відбутися ще дискусії між урядами ЗСА і СССР.

В Америці

ПЕРШОМУ НЬЮОРКСЬКОМУ марафону, що відбувся при участі понад 16,000 учасників з 44 країн у неділю, 26-го жовтня, вийшов 22-річний студент останнього року Орегонського університету Альберто Салязар, який походить з Куби, але є вже американським постійним мешканцем у Вайленд, Масс. Він пробіг цій понад 26 миль протягом двох годин, 9-ти хвилин і 41-ї секунди. Це вперше в історії цього спорту, що переможцем вийшов бігун, який біг в марафоні перший раз. А. Салязар також встановив своєрідний рекорд: це найшвидший марафонський біг, здобутий аматором, другий щодо швидкості марафон, виграний американцем, і восьмий щодо швидкості в світі. Жіночий марафон здобула вже третій раз поспільно учениця з Осло, Норвегія, Грета Ваїс.

СИЛЬНИЙ ВІТЕР з дощем, — осіння буря зі зливом, — що навівали в суботу, 25-го жовтня, південно-східній Нью-Йорк, залишили два дні без електрики 25 тисяч будинків, переважно на Лонг Айленді і у повіті Вестчестер, порвавши й затопивши доти електричної мережі.

ПОСАДНИК НЬЮ-Йорку Едвард Кач буде вести передвиборчу кампанію за президента Картера на Флориді серед американців жидівського роду, серед яких кандидатура Джіммі Картера не втілюється популярністю. Посадник має замір вести кампанію за Картера також у Філадельфії і теж серед жидівських виборців.

(Закінчення на стор. 6)

(Закінчення на стор. 6-й)

СВОБОДА

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Svoboda USPS (30-420 ISSN 0274-8964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302. Subscription: 1 year — \$30.00, 6 months — \$16.00, 3 months — \$9.00. UNA members 65¢ a month. Change of address — 50¢. Make checks or money orders payable to "Svoboda". Postmaster: Send address changes to "Svoboda", P.O. Box 346, Jersey City, N.J. 07303.

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Статті і дописи, підписані авторами, не несуть відповідальності за зміст. Редакція застерігає собі право втручання в матеріали, надіслані на адресу редакції. Незадоволення матеріалів повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, допущивши зазначену коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Передплата: на рік — \$30.00, на півроку — \$16.00, на 3 місяці — \$9.00. Для членів УНСОЮЗУ 65¢ міс. За кожну зміну адреси — 50¢. Чеків "money orders" виставляти на "Svoboda".

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Москва і народи третього світу

Між численними проблемами, які Америка мусить взяти під увагу, проблема народів третього світу (Африка, Азія і Середня Америка), серед яких советська брехлива пропаганда має успіх. Поки що розвиток подій у цих критичних частинах світу вказує на те, що советська торговельна та воєнна флота допомагає СРСР поширити його торгівлю з народами третього світу, що розвиваються не на користь Америки. В парі з тим йде советське проникання в ті країни і СРСР використовує всякі можливі дані, потрібні для советської розвідки.

Згідно з опінією китайських комуністів, — які твердять, що вони знають советські махінації куди краще, як американці чи європейці, — Москва змагає до здушення Західної Європи контролюю близько-східної нафтової ропи через Іран, який раніше чи пізніше, за сподіваннями Москви, піде під контроль СРСР.

Москва вже зробила багато в цьому напрямі: вона посилала зброю до Іраку, Лівії і Сирії, консолідує свої стратегічні позиції в Африці, Південному Ємені й Етіопії; вона встановила водні шляхи довкола Африки через своїх підрядних клієнтів у державах Мозамбіку й Анголі.

Москва має багато „договорів приязні“ в третьому світі, через які вона підтримує „рухи національного визволення“, головні в Південній Африці і в Палестинському Визвольному Організації (ПВО). Крім того, понад 50,000 наемних кубинців, військових і цивільних, виконують роботу Москви в 16-ти африканських і близькосхідних державах. Доносять також про присутність 15 тисяч „східно-німецьких“ дорадників у Південному Ємені й Етіопії.

Втрапивши Сомалію на „розі Африки“, Москва вибрала Етіопію за осередок своєї діяльності, де перебуває 10,000 кубинців, перевезених літаками з Анголі і 15,000, які прибули з Гавани. Крім того понад 10,000 „дорадників“ привезено зі сателітних країн і самого СРСР, а узброєння, доставлене до Етіопії, оцінюють понад 2 мільярди доларів.

Річ зрозуміла, що послідовна советизація Африки не ворожить нічого доброго Америці чи Західній Європі. Тому, зрозуміло, Америка та її союзники повинні протидіяти тим советським заходам не тільки пропагандою, але також певними економічними заходами. Америка не тільки повинна виявляти внутрішні слабості СРСР, низький рівень життя советських підданих, переслідування, брак загальних людських свобод, і т.п., але подумати про інші конкретні кроки.

Крім того, з наближенням між Вашингтоном і Пекіном, Америка повинна дати певну, хоч обмежену підтримку Китаєві проти Москви, який має свої власні порахунки з СРСР власне на терені Африки.

Врешті-решт, енергійний президент Америки, зі зрозумінням та увагою про цю небезпеку для Америки і вільного світу, може легко знайти інші шляхи для протиставлення російській експансії в Африці.

Нинішню німецьку „східно політику“ започаткував сучасний лідер Соціалістичної партії Західної Німеччини Біллі Брандт, коли він був канцлером. Брандт з групою соціалістів сподівався дуже наївно, як опісля виявилось, що за їхню політику, приязню Москві, вони вивернуть від неї і її сателітні концесії для обидвох частин Німеччини тепер, а часом наближать їхнє об'єднання та причиняться до відрушення в Європі. Однак вийшло зовсім інакше. Коли канцлер Брандт був на вершці здійснення цієї політики в його штабі відкрито серед його найближчих співробітників і дорадників советського шпигуна. Вибухла велика афера, сполучена з кризою довіри. Шпигуна засуджено на 5 років тюрми а розчарований і огорчений Брандт подався до димісії.

Гельмут Шмідт, який прийшов на його місце, продовжував його політику глибокого переконання, що вона корисна для німецького народу, для Європи, для світу. Промислово могутня Західна Німеччина дослівно купувала за великі суми дівіз зближення — „приязнь“ зі Советським Союзом та його сателітами, надіючись, що за добру волю і довіру советський блок платитиме тим самим. В додатку до доброї волі Західної Німеччини прихилилися платити Советському Союзу грубі барити в позичках, догідних сплатах за доставлені товари і т.п., а Східній Німеччині — ще й додаткові подарунки у різних формах. Найгірша форма з них — це своєрідна торгівля „живим товаром“, коли комуністична Східна Німеччина відсилала до Західної Німеччини людей за усталену

Ярослав Гайвас

КІНЕЦЬ ІЛЮЗІЙ КАНЦЛЕРА ШМІДТА

„таксу“ західнонімецьких марок. А за те Східна Німеччина ласкаво дозволяла німцям зі Західної Німеччини відвідувати свої родини, приятелів, удержувати контакти, очевидно, знову за гроші.

Чим далі, тим західнонімецькі політики дорожили більше і більше своїми окремими зв'язками зі советським блоком, а особливо зі Східною Німеччиною, надіючись, що колишнє зближення й співпраця дійдуть до ступеня, від якого з'єднання обидвох Німеччин стане простою й нескладною проблемою.

Нагло серед тих сподівань Східна Німеччина заговорила „ленінським язиком“. Скінчився срібний рік соціалістичних архітектів „східної політики“ і проста більшовицька дійсність показала своє відраження обличчя. Східній Берлін видав 13-го жовтня зарядження для прибуваючих західних німців. Замість дотеперішніх 6,5 марки (західнонімецької) за поїздку в Східному Берліні або 13 марок у Східній Німеччині, треба тепер західним німцям міняти за день перебування в Східному Берліні понад 25 марок. Ця контрибуція відбувається у формі виміни західнонімецьких марок на маловартісні східнонімецькі по примусовій стопі 1:1. З 3-м жовтня того року, тобто з 13-м жовтня ц.р., число відвідувачів упало на половину. Боннський уряд, прив'язував вели-

ку увагу до тих особистих і родинних зв'язків, але комуністичний уряд рішив, що великі матеріальні користі не рівноважать тих наслідків, які мають відвідати людей Заходу.

Цього ж 13-го жовтня Еріх Гонекер виступив з великою промовою в Гері. Він одним помахом зніс зв'язки лідерів Західної Німеччини про зближення, співпрацю, єднання. Своім виступом від підкреслює, що тепер починається політика Abgrenzung (відмежування) обидвох Німеччин. Крім цього цю політику він зформулював у своїй статті в московській „Правді“ ч. 281 з 7-го жовтня 1980 року під заголовком „В нерушимому єдінстві“. Ось деякі цитати з неї:

„Для народу НДР (Східної Німеччини) братнє об'єднання з Советським Союзом є і вічно буде найціннішим здобутком. Будучи тривалою частиною соціалістичної співдружності, НДР є в стані відбити всяке намагання західнонімецького імперіалізму. Результати і досвід 31-річного розвитку НДР — часу напруженої праці, рішучої і послідовної боротьби проти імперіалізму, а особливо проти західнонімецького імперіалізму — сповняють нас гарним почуттям до віри в до своїх сил. З боку західнонімецького імперіалізму не припиняються спроби виробувати селянсько-робітничу владу НДР, яка вона насправді тривала

Ті спроби, як відомо, завжди оберталися на некористь боннських політиків рванути. Недавно відбули маневри Об'єднаних збройних сил держав-учасників Варшавського договору „Братерства зброї 1980“ переконали доказали, що народи соціалістичної співдружності надійно забезпечені міцними, бойово наставленими і з'єднано діючими з'єднаннями на суші, на морі і в повітрі. Разом з хоробрими збройними силами Советського Союзу наші братні армії творять спільний фронт соціалізму й миру“.

Багато подібного наговорив у тій статті гавлітер Гонекер, яку він ще й до того помістив у російській „Правді“. Але зацікавленого тут вистачає, щоб побачити, якими вітрами повіяло зі сходу. Бож їдеться не про бідного Еріха, він же тільки підписався і говорив те, що йому диктують зі „зоряного Кремля“.

Отримавши інформації про це, боннський кабінет відвів 15-го жовтня поширене засідання кабінету міністрів. Чи і який вихід намітили соціалістичні провідники Західної Німеччини і їхні демоліберальні союзники з тієї ситуації, ще не відомо. Але що вони зробили б, положення залишиться важким і межею небезпечним. Як крухе скло Гонекер і його московські наказодавці розбили всі ілюзії, які могли панувати в Бонні. Всі уступки, всі маневри, всі подарунки й барити, всі концесії — нічого не помогли. Москва компромісу не знає! І задовольняється тільки тоді, коли все опиниться під її стопою.

багато серйозних людей у світі прислуховувалося би з чималою увагою.

Про ідеальне повне об'єднання тих мистецьких сил — гоїд мрії. Воно ніколи не вдалося в минулому і не має вигляду на майбутнє. Мистецтво з природи є індивідуальними у великій мірі — егоценітриками, а ті прикмети не дуже сприяють контактам цього типу людини з гуртом. Все досі сказане є посереднім описом емоційностей, які у великій мірі формують світогляд людини пересічного мистця.

Організація мистецького життя будь-якого середовища базується на всебічному продуманні початкових і дальших функцій, їхнього застосування в різних випадках та в доцільності існування організації. Отже, організація є твором не так емоційностей, як радше функцій розуму.

В українській громадській діяльності іноді важливі справи, серед яких часто під час конвенцій, загальних зборів, чи в дискусійних мітингах затримується проблема української культури, але ані в тих дискусіях, ані в пізніших пресових звідо-

(Закінчення на стор. 6)

Святослав Караванський

ДРУЖНЯ БЕСІДА

ПИТАННЯ: Як дійшло до повстання у советських концетраційних таборах у 1953 році, і хто був ініціатором повстання?

ВІДПОВІДЬ: Основною причиною повстання у советських концетраційних таборах у 1953-58 рр. були негідські умови існування у цих таборах.

Які саме були ці умови можна зрозуміти з вимог, виставлених норильськими страйкарями під час страйку у 1953 році:

1. Припинити свавільні розстріли.
2. Скоротити робочий день до вісьмох годин.
3. Гарантувати в'язням вихідні дні.
4. Покращати харчування.
5. Дозволити побачення з родичами.
6. Дозволити листування.
7. Покращати медичне обслуговування. Вивести інвалідів з Крайньої Півночі.
8. Відмінити ношення номерів на одязі.

Починаючи з 1944 року советські табори стали поповнюватися в'язнями із земель повторно окупованих советським Москвою. Брак людських ресурсів, який спричинила війна, змусив московський режим відмовитися від практики масового винищення арештантів і використати „воєнних злочинців“ на важких роботах. Учасники національних рухів опору склали велику частину табірної населення. Серед них — 50-60 відсотків склали українці — члени ОУН та учасники УПА.

Табір і табірні відносини справляли на новоприбулих гнітюче враження. Ніхто нікого не знав (передчасне ЧК скупчувало у зонах незнайомих в'язнів). Потрібні були роки для ознайомлення із ситуацією та поміж собою. Потрібна була праця людей для згуртування і освідомлення в'язнів. І такі люди знайшлися з колишніх учасників підпілля. Колишні підпільники були і серед учасників і серед керівників заворушень.

Незалежно від норильського страйку відбулися заворушення на Воркуті та у Джез-Казгані (Казахстан). Я особисто був свідком у учасником заворушень в'язнів на Колімі.

Після прийняття урядом ряду вимог норильських страйкарів, „ліберальний“ Хрущов дав наказ розвезти усіх учасників страйку з Норильська — кого до тюрми, а кого до інших, ще не заражених духом бунтарства.

Перший Бібліографічний Конкурс УНІГУ

Комісія Бібліографічного конкурсу при УНІГУ — конкурсу, що його фундації стали св. п. Володимир і д-р Микола Ценко з Філадельфії — проголошує на академічний рік 1980/81 перший конкурс на праці з української бібліографії і книгознавства. Готові, але ще ніде надруковані бібліографічні праці на довільну тему з українознавства належить надіслати у чотирьох примірниках під власним підписом найпізніше до дня 1-го березня 1981 року. Конкурсна комісія розгляне надіслані матеріали і найкращий із праць, що вносять серйозний новий вклад в українську бібліографію і книгознавство, призначить нагороду Ценків у сумі однієї тисячі доларів. Критеріями оцінки будуть:

- 1/актуальність і свіжість теми, 2/організація матеріалу та якість виконання, 3/якість і характер вкладу, що його дана праця вносить в ділянку української бібліографії або книгознавства. Проголошення вислідів конкурсу та вручення нагороди відбудуться у червні 1981 року на Гарвардському університеті.

Всіх зацікавлених запрошуємо взяти участь у конкурсі. Виконання праць може бути українською або англійською мовами, але тематика обмежена до проблем, пов'язаних з українським народом. Це можуть бути праці довідкового типу, — наприклад: бібліографічні покажчики творчості яко-

го авторів, де бунтарям створити „духоту“, тобто неможливі умови для будь-якого протесту.

І от етап із 700 норильчан прибуває до Магадану — до „століці Колімиського краю“. Їх відвозять на віддалені „рудники“ — копальною золотом у спеціально приготувану зону. Але ніхто з норильчан не став до праці. Копальня, де основна робоча маса — в'язні — перестала функціонувати. Це принесло збитки і тоді було ухвалено розвезти норильчан по 20-30 чоловік по всіх таборах Коліми. А за якийсь час після цього на всіх зонах почалися заворушення. Одні тільки розповіді норильчан про їхній страйк справляли магнетичне враження на людей. Великий відсоток в'язнів перестав виходити на роботу, то тут, то там виникали місцеві короткі страйки, в'язні зривали замки на дверях та грати на вікнах, подекуди вигуквали із зон табірних стукати — посилаючи адміністрації, в інших зонах руйнували табірні тюрми та ізолятори. Наглядачі боялися заходити до зон. Були випадки побиття наглядачів. Адміністрація не знала, що робити. І не тільки адміністрація, а й головний шеф тюрми і табірної КППС — Політбюро КПСС. Заворушення не припинялися по всьому СРСР. З „Озерлагу“ (Тайшет), „Річлагу“ (Інта), „Дубровлаг“ (Мордовія), з Володимир та інших тюрм СРСР до Москви йшли тривожні телеграми: „Що робити?“ Тоді ж такі відбувалися заворушення і у військових частинах, були страйки у „стройбатах“ — будівельних батальйонах, які на 80 відсотків складалися із українців, литовців, естонців, лотішів. Виникла небезпека, що поведінка в'язнів заразить і „вільних“ советських громадян — в'язнів Великої Зони — СРСР. Треба було рятувати режим.

Тоді Політбюро КПСС ухвалило зробити амністію і розіятих бунтарників по Великій Зоні.

Коли табірне населення зменшилося на 90 відсотків — хвиля заворушень стала спадати.

Табірні повстання у 1953-58 роках — це один з яскравих сторінок руху опору народів СРСР. Участь у табірних заворушеннях представників поневолених народів дає право зарахувати ці заворушення до українського, литовського, естонського та інших національних рухів опору.

Петро Одарченко

ОЛЕНА ПЧІЛКА

/До 50-их роковин з дня смерті/

(2)

В перші роки революції Олена Пчілка особливу увагу приділяла національному вихованню молоді. В цей час вона написала багато п'єс для дітей, часто виступала з цікавими доповідями й спогадами на зборах і вечорах Гуртка українознавства гадяцької української шкільної молоді. На Шевченківському святі 1920 року голосно протестувала проти вчинку перевертня Крамаренка, коли він порвав жовто-блакитний прапор, яким був огорнутий бюст Шевченка.

На безпартійній селянській конференції Олена Пчілка смислово виступала проти червоних окупантів. У травні 1920 року Олену Пчілку заарештували. Але завдяки втручанням військового комісара-боротьбіста її звільнили з-під арешту. І тоді її довелось вижити з Гадячого спочатку до Могилева Подільського, а пізніше до Києва, де вона працювала в Українській Академії Наук як член кількох комісій Академії.

За ці останні роки своєї діяльності Олена Пчілка надрукувала кілька розвідок з етнографії, спогади про свого славного брата Михайла Драгоманова /1926/ та свою автобіографію, — продиктовану 1929 року і надруковану 1930 року.

Восени до немічної, розбитої паралічем письменниці прийшли агенти ГПУ з наміром її арештувати. Але тяжко хвора жінка не могла вже ні встати, ні „слідувати“ за агентами.

4-го жовтня 1930 року славна дочка українського народу Олена Пчілка померла. Поховали її в Києві на Байковому кладовищі поруч із могилами сина Михайла, дочки Лесі й чоловіка Петра Косача. На похороні промов не було. Тільки професор Михайло Грушевський, — як

згадає донька Олені Пчілці Ізідора, — „не міг мовчки відійти від свіжої могили великої української патріотки і невтомної довголітньої громадської діячки і, кинувши на труну Олені Пчілці грудку землі, проказав: „Вічна Тобі пам'ять на рідній землі!“

Літературна діяльність Олені Пчілки почалася перекладами з Гоголя, Пушкіна, Лермонтова та Сірокомлі. В 1883 році в альманасі „Радя“ надруковано оригінальну поему „Козачка Олена“, в якій подано образ сильної духом вольової жінки-патріотки. У збірці поезій „Думки-мережанки“ /1886/ одна з найкращих поезій „Волинська забуття, країна славетна“. В ній з великою любов'ю описано чарівливу природу Волині і її людей. На білімню тему написала Олена Пчілка патріотичну поему „Юліта“. Під впливом цього твору Лесь Українка написала поему „Самсон“. Образ героїчної жінки змалювала Олена Пчілка і в поемі на білімню тему „Дебора“.

Образ української національно свідомої патріотки Люби Калиновської показує Олена Пчілка і в своєму оповіданні „Товаришки“. Люба Калиновська здобуває за кордоном вищу медичну освіту і потім повертається на Україну, їде в глухе село і самовіддано служить простим людям. В оповіданні „Півтора оселедця“ письменниця висміює керівників російських шкіл на Україні, показуючи їх відірваність від життя, нетерпеливість до найменшої самостійної думки. Інспектор дуже розгнівався, коли на його запитання: „скільки коштів півтора оселедця?“ розумний і розсудливий учень відповів: „півтора оселедця ніхто не продсть: або купуй одного, або вже пару“.

Іван Франко високо оцінював прозу Олені Пчілки. „Мов на свіжо розцвітаючій луці одишчас, так якое слово стає, читаючи ваші оповідання, — писав він у листі до письменниці наприкінці 80-их років. Людмила Старичка-Черняхівська у ювілейній доповіді 1901 року підкреслила, що Олена Пчілка перша почала писати про життя української інтелігенції. „Твори Олені Пчілки — це художній літопис, у якому відбилися все, що хвилювало наше суспільство за останню чверть віку“, — такими словами характеризує творчість Олені Пчілки Л. Старичка-Черняхівська. 1971 року сучасний український письменник Валерій Шевчук зазначає, що „Олена Пчілка — чудовий стиліст, вона вміє майстерно ліпяти людські

характери, вона вміє, цікаво й докладно будувати розповідь...“

Олена Пчілка була теж драматургом. Її комедію „Світова річ“ багато разів ставили корифеї українського театру з участю Кропивницького, Саксаганського, Заньковецької та інших. В цій комедії майстерно змалювано побут українського панства другої половини XIX століття. Головна героїня — молода панночка Саша — тип „нової жінки“. Вона знаходить у собі сили відмовитися від шлюбів з сутягою-чиновником. Письменниця висловлює думку, що давній безправності жінки повинен прийти кінець. Олена Пчілка збагатила дитячий світ цінними п'єсами для дітей „Весняний ранок Тарасовий“, „Сонмір або казка Зеленого Гаю“, „Кобзареві діти“, „Скарб“ та інші.

На події 1918 року Олена Пчілка відгукнулася двома поемами. У поезії „Червоні коругви“ висловлено велику тугу з приводу поневолення України:

Замість червоних коругв,
Високо знятих, лиш червона кров
Річками всюди сумними тече,
Страждання серце тугою пече...
„Яка краса — відпочити країні“ —
Яка печаль — надій сумні руїни!...

Друга поезія „До Зеленого Гаю“ — це зворушливе прощання з чудовим кучком над річкою Пселом кучером Зеленим Гасем, що впродовж близько 20 років був осередком, де зустрічалися найвидатніші діячі української культури: М. Лисенко, М. Коцюбинський, В. Стефаник, Ольга Кобилянська, Лесь Українка та інші. Що ж сталося з цим справжнім заповідником України? Дочка Олені Пчілки Ізідора Петрівна писала: „більшовицькі мами відібрали Зелений Гай, ліс порубали на дрова, а будинок продали „на знос“ якомусь спиртному зайди, що поставив із цього матеріалу десь на Пелі сукувальною“.

Минуло 50 років з дня смерті Олені Пчілки, видатної української культурної діячки, палкої патріотки, мужньої вольової жінки. Вона залишила багату літературну спадщину, яка ніколи не втратить свого значення.

МОВА ПРО МОВУ

СТОРИНКА КУЛЬТУРИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

О слово рідне! орле skutий!
Чужинцям кинуте на сміх!
Співочий грім батьків моїх,
Дітьми безпам'ятно забутий.

О. ОЛЕСЬ

М. Овчаренко

НА ДОПОМОГУ ВЧИТЕЛЯМ

ІЗ СЛОВНИЦТВА УЧИТЕЛЬСЬКОЇ ПРОФЕСІЇ

Мова вчителів та викладачів у школах українознавства без огляду на те, який предмет вони викладають, повинна бути зразковою літературною мовою. Бо тільки тоді учні можуть засвоювати собі добрі мовні навички. На жаль, знаємо, що в наших умовах такий ідеал майже неможливо досягнути передовсім через брак потрібних матеріалів та довідників. Немає правди діти, часто створюється ситуація, коли вчителям доводиться стояти перед питанням „як правильно сказати“ або „де поставити літературний наголос“.

Розуміючи добре ці труднощі, пропонуємо до уваги вчителів групу слів, потрібних їм у їхній професії. Для інформації наводимо також ті слова, які ввійшли в термінологію шкільної системи УРСР під очевидним впливом російської мови і стали складовою частиною сучасної української літературної мови. Подані інформації опираємо здебільшого на матеріалі із *Словника української мови (СУМ)*, Київ, 1970-1979, томи І-Х, та книжку *Як ми говоримо* Бориса Антошенка - Давидовича, Балтимор, 1979 (переклад першого київського видання 1970 р.).

Почнемо свій перегляд від дієслів, що означають найважливіші функції учительської праці.

ВИХОВУВАТИ - ВИХОВАТИ

Саме це дієслово в недовикористаному і доконалому виді не справляє ніяких труднощів, але похідні від нього слова представляють уже наголосові, значеннєві й словотвірні проблеми. Так отже, іменник **ВИХОВАННЯ** ставить нас перед питанням, на котрому складі поставити наголос. У словниках Б. Грінченка (Київ, 1907) і Гр. Голоскевича (Н. Йорк, 1952 (переклад з сьомого видання 1930 р.) це слово має наголос на передостанньому складі: **ВИХОВА́ННЯ**. СУМ подає два наголоси: **ВИХОВА́ННЯ**, **Орфографічний словник української мови (ред. С. І. Головацький і В. М. Русанівський)**, К., 1977, відмічає значеннєві різниці, що їх показує наголос: **ВИХОВА́ННЯ** вказує на закінченність дії, **ВИХОВА́ННЯ** вказує на незакінченність дії.

Цікаво, що на означення людини, яка виховує молоді, утворився в сучасній літературній мові іменник з архаїчним наголосом — **ТЕ́ЛЬ: ВИХОВА́ТЕЛЬ, ВИХОВА́ТЕЛЬКА**, як теж похідні від нього слова: **ВИХОВА́ТЕЛЬСТВО, ВИХОВА́ТЕЛЬСЬКИЙ**. Немає

усіх цих слів ні в словнику Грінченка, ні в Голоскевича, ні в Ізюмова-Панейка. 1941 (переклад з київського видання 1931 р.). Ні в одному словнику, включено з Грінченком, Голоскевичем, Ізюмовим-Панейком та всіма сучасними київськими словниками, нема загальноживаних у нас слів **ВИХОВНИК, ВИХОВНИЦЯ**, хоч ці слова при допомозі дуже поширених в українській мові наголосів, і їх обов'язково треба зберегти в нашому мововжитку.

Наголосовані іменники, що означає молоді людей, яку виховують, не є устійними. У Грінченка, Голоскевича і Ізюмова-Панейка є тільки один наголос на наростку, **ВИХОВАНЕЦЬ, ВИХОВАНКА**, а в сучасних київських словниках є два наголоси — на приставці і на наростку: **ВИХОВА́НЕЦЬ, ВИХОВА́НКА**.

Дієслово **УЧИТИ**, що означає найважливішу дію учительської професії, в українській, як і в російській мові, наголосовується на корінному голосному, за винятком першої особи однини: **УЧУ (УЧУ́СЯ), УЧИ́Ш (УЧЬСЯ)** і т.д. „Пригоди учат згоди“ (Б. Грінченко).

Після цього дієслова треба вживати тільки родовий відмінок: **учити(ся) мови, математики; „Учили(ся) чистої і простої“** (М. Рильський).

Деякі сучасні українські мовознавці також апробують тільки родовий і після цього дієслова: „...в українській мові дієслова *навчати, вчити, навчатися, вчитися* вимагають після себе додатка не в давальному відмінку, як це було узвичаєно в літературній мові минулого століття, а родового відмінка *вчити, вчитися* — чого? — музики“ (Свєтлені Чак, *Збіорграфія слова*, К. 1979, ст. 15). Так отже, родового в. вимагає також дієслово **НАВЧАТИ**.

Також зрозуміти, чому СУМ, К. 1979, подає приклади, які показують, що після цих дієслів можна вживати як родовий, так і давальний відмінки: „*Вчити дітей садовити, як вчити їх рідної мови і арифметики*“ (З творів О. Довженка). „Той, хто навчається певною *фахоу і ремеслом*“ — дефініція в СУМ для слова **УЧЕ́НЬ**.

До речі, іменники **УЧЕ́НЬ** (а не ученик) і **УЧЕНИ́ЦЯ** з наголосом на передостанньому складі, та прикметник **УЧЕНИ́ВСЬКИЙ**, як правильні літературні слова, повинні ввійти в мововжиток наших учителів.

(Закінчення на стор. 4)

ковзани, ковзатися, ковзанка, ковзкий, посковзнутися. Слово *поковзнутися* в СУМ окреслене як „діалектне“.

3. Питання: Чому *повітря*, а не *воздух*? Співаємо в церкві „... од повітря, гланда, огня і войни сохрани нас, Господи!“ Нарід розумів повітря як щось зле, гниле. Казали „заповітний“.

Відповідь: У сучасній літературній мові на означення речовини із суміші азоту і кисню, якою дихають люди й тварини, є тільки *повітря*. Слово *воздух* архаїчне. Його подає Грінченко в своєму словнику рівнорядно зі словом *повітря*. Але в СУМ є тільки одне значення для слова *воздух* — „покривало для церковного посуду з причаєм“.

Молитва, яку співають у церкві при виставленні св. Тайн, складена в церковно-слов'янській мові, і там слово *повітря* означає епідемічну недугу, епідемію. У російській мові є слово *поветрие*, що має таке саме значення. Деякі українські діалекти мають слово *заповітний* із спорідненим значенням: 1. заражений; хворий на чуму; 2. Наповнений поганим запахом (СУМ).

4. Питання: Чому кажуть *зім'яка*, а не *зім'як*? Відповідь: Слова *зім'яка* у значенні фотографії в літературній мові нема. Усі словники подають слово *зім'як*, *чол. р.* (майже *тотжне з рос. зім'яком*), що його вживала ще Л. Українка: „...як *зім'як* не бачила“ (СУМ). Колишній західноукраїнський варіант літературної мови було слово *зім'ячина*, але воно тепер майже зовсім вийшло з мововжитку.

Слово *зім'яка*, -ки, жін. р., є тільки в словнику Грінченка із значенням підлиза, підслеслива жінка.

Пан Дм. Грушецький, Чикаго: Редакція „МПМ“ нічого не змінювала в Вашому поділі матеріалу на дві рубрики „Говорять“ і „Треба“, але з причин, від нас незалежних, сталося інше. Розуміємо Ваше незадоволення і поділяємо його з Вами. О. Олесь, що його слова про рідне слово ми взяли за мотло для цієї сторінки, міг би в однаковій мірі бути прикро враженим, бо в другому рядку строфи замість „Чужинцям кинуте на сміх“ надруковане „Чужинцями кинуте на сміх“, а це псує і думку, і ритм вірша. У добі комп'ютерів трапляються такі помилки.

Пан Дм. Грушецький, Чикаго: Редакція „МПМ“ нічого не змінювала в Вашому поділі матеріалу на дві рубрики „Говорять“ і „Треба“, але з причин, від нас незалежних, сталося інше. Розуміємо Ваше незадоволення і поділяємо його з Вами. О. Олесь, що його слова про рідне слово ми взяли за мотло для цієї сторінки, міг би в однаковій мірі бути прикро враженим, бо в другому рядку строфи замість „Чужинцям кинуте на сміх“ надруковане „Чужинцями кинуте на сміх“, а це псує і думку, і ритм вірша. У добі комп'ютерів трапляються такі помилки.

ЖОВТЕНЬ 1980

У ЯКИХ СЛОВАХ ПИСАТИ Г

(Практична порада)

де, повторюю, змінений, навіть спотворений, межувати з нісенітницею (мати на лобі гулі, себто вечірню чи, як колись казали, вечорниці).

Маючи на увазі наведені вище три слова з літерою Г (гуля, гніт, грати), автори академічного видання *Сучасна українська мова. Фонетика* (Київ, 1969), до речі, за загальною редакцією горезвісного промотора двох рідних мов, І. Білодіда, слушно приходять до висновку:

навіть протиставлені... а також неможливість заміни (Г) іншими приголосними... дає всі підстави для того, щоб визнати (Г) окремою фонемою сучасної української літературної мови (отр. 239).

Ніби в унісон із цим правдивим висновком, Борис Антошенко-Давидович слушно й доречно (як на радянські умови, дуже відважно, бо за вживання Г у тридцятих роках суворо переслідували) у своїй статті „Література, за якою тутати“ (із *Літературної України* передрукована в його новій книжці *Як ми говоримо*, Балтимор, 1979) домагається відновлення Г, яке з наказу радянського уряду було вилучене з українського правопису в 1933-му р., коли Москва почала повний розгром української науки, літератури й культури, як і знищення української нації взагалі. Відтоді радянський правопис для української мови у всіх його виданнях чи поправленнях невіддільно не має цієї літери. Лише зовсім недавно, в шістдесятих роках, відновили (Г) для фонетичної транскрипції в мовознавчих працях, а але й це робиться неспостійно; у деяких публікаціях уживають латинське (g). Усе ж таки у словнику *Українська літературна мова і наголос* (Київ, 1973) за редакцією М. Жовтуброха допущено (Г), що правда лише в небагатьох випадках.

Гадаю, що потреба в літері Г доведена, бо звук (Г) незаступний. Мав рацію Яр. Рудницький домагатися Г відновлення, подаючи меморандум до Об'єднаних Націй з приводу цієї забороної літери (щоправда, його щедра душа склала список слів із Г занадто довгий). Мови всіх теренів

України не випадково вживають цього звука — на Наддніпрянщині рідше, але в Галичині частіше. Перевіряючи доступні джерела, я приходжу до рішучого висновку, що треба писати Г в таких українських або українських і широковживаних словах:

І. Слова з Г на початку слова

(Основні й лише деякі похідні й лише в дужках)

гава (гавеня, гавин...) гавити (див. прогавити) гавда (гавдиня, гавдувати, гавдівський...) гавдж (гавджувати, гавджуваний...) ганок (ганковий...) гатунок (гатурковий...) гвалт (гвалтовник, гвалтувати, гвалтований...) гвинт (гвинтківка...) герз (гедзатися, гедзкатися...)

гегати (гегання...) геготати (геготання...) гелгати (гелгіт, гелготати, гелготати, гелготун, гелготуха, гелготливий...) герготати (герготіти, гергіт...)

Гжицький (прізвище) Гренджа-Донський (прізвище) гингунти (гилун...) гилга (гилейкий, гилеуватий...) глянєць (гляне) гніт (гнотик, гнотовий...) гонати (гонтовий...) грати (гратчастий, гратований...)

гречний гринджоли (гринджолята...) грис (грунтовий, грунтовно, грунтознавство, обгрунтування, обгрунтовувати, обгрунтувати...)

гудз (б) (гудзуватий, гудзуватий...) гудзик (гудзичок, гудзикарня, гудзиковий, гудзикарня...)

гуля (гулька, гулюватий, гулястий, гульбовий...) гума (гумовий...)

До цієї групи можна додати ще слова з говірковими, зокрема звуконаслідувальні типу „гелгати“, гингунти“, як також дуже рідко вживані: габлі (вилки), гурнь (вершок гори)...

агрус (агрусівка, агрусівий...) джигун (джигунець, джигунти, уджигунтий...)

„стація“ відоме історично також на Наддніпрянщині, але в значенні — постій (зокрема війська), а слово „станція“ вживалося перед війною в Галичині у значенні „найнята кімната з утриманням“.

Пані П. Витвицька з Н. Гейвену має кілька цікавих запитань про слова, про які ми говорили в попередньому випуску „МПМ“.

1. Питання: У нашій мові є слова *пан, пані*. Який збірний іменник треба вживати, якщо усунемо слово *панство*? Чи слова *пан, пані* треба також викинути?

Відповідь: Слова *пан, пані, панна, панство*, ввійшли в нашу мову ще перед сторіччями і знайшли своє місце як у класичній літературі, так і в народній творчості, щоправда не завжди в такому значенні, як ми їх тепер уживаємо. *Словник української мови* (СУМ), К. 1975, дає кілька дефініцій цих слів, але в поясненні київських мовознавців панус, очевидно, політична тенденція, мовляв, це „звернення або називання стосовно до осіб привілейованих верств суспільства“, особливо „у старій Польщі, Литві, дореволюційній Україні і Білорусії“. Однак, слів *пан, пані, СУМ* не викидає і далі пояснює, що „у сучасній дійсності — це ввічлива форма звертання, згадування звичайно до офіційних представників чи громадян іншої держави“.

Від себе хочемо ще звернути увагу на те, що в усіх словниках, включно зі слов. Грінченка і Голоскевича та Ізюмова-Панейка, слово *пані* подано як невідмінне. Можна відмінити це слово в формі *панія*, що подають деякі словники, але СУМ окреслює його як „розмовне“.

Слово *панство* СУМ пояснює як збірне поняття до *пан* і *як „підружжя панів: пан і пані“*. Шлюбну пару, чоловіка і дружину в сучасній літературній мові найчастіше називають словом *підружжя*.

Були споби в нашій мові заступити слова *пан, пані* у ввічливих звертаннях словами *добродій, добродійка*. Іх уживали в творах і листуванні Л. Українка, М. Коцюбинський і інші письменники. СУМ окреслює ці слова як застарілі.

2. Пит.: Чому має бути *ковзаний*? Чи кажемо *поковзнувся* чи *поковзується*? Відповідь: В нашому усному мовленні часто чуємо *хазяїства, хазяїцький, поховзнутися*. У словниках Грінченка, Голоскевича та Ізюмова-Панейка можна знайти ці слова, але там також є ще й слова з літерою к: *ковзатися, ковзатка, ковзанка* (у Голоскевича). СУМ та інші сучасні київські словники дають перевагу словам з літерою к:

На порозі шкільного року, коли по школах знову починають розлягатися голоси дітей і молоді, наші думки мимоволі звертаються в сторону наших шкіл українознавства. Ці важливі твердині національного виховання, хоч скромні, і, можливо, для деякого із нас майже незаметні, повинні б стояти в центрі уваги цілого нашого суспільства. Мабуть зайво було б пояснювати, в чому полягає значення шкіл українознавства, і чому вони повинні стояти на першому місці у списку наших пріоритетів. Без перебільшення можна сказати, що без таких шкіл наші громади в вічному світі не мали б майбутнього і засуджували б себе на неминучу загибель.

Тому з особливою вдячністю треба тут згадати тих батьків, що незважаючи на труднощі, а часто навіть на поважні матеріальні витрати, терпеливо і з самопосяганням рік за роком приводять своїх дітей до українських шкіл. На велику вдячність заслуговують також ідейні вчителі, які впродовж довгих років віддають своє знання і труд для виховання молодого покоління — спадкоємців наших національних ідеалів та традицій. Якщо б наша громадськість мала більше розуміння для їхньої важливої, хоч не завжди ефективною праці, наші школи українознавства зростали б і кількісно, і якісно та були б спроможні усунути деякі негативи, що затримують їхній розвиток.

Однією з тривожних ознак для майбутності українського шкільництва у вічному світі є щорічне зменшення числа учнів по школах. Причини цього є не тільки фізичні, як щораз більше розпорощення наших поселень і течія родин у спокійніші підміські місцевості, але, що важливіше, теж психологічні: надмірне прив'язання до матеріальних благ та збайдужіння до національних справ.

Невідомим явищем є також зменшення рядів кваліфікованих учителів чи то через старіший вік, чи через їхній відхід у заслуги. Віримо, однак, що ці прогалини поступово заповняться новими силами з молодшого покоління.

Неменше важливим питанням є також справа задовільних підручників, бо без них праця навіть найкращих учителів стає дуже утрудненою і малоефективною. Тих декілька підручників, що є тепер у розпорядженні викладачів, були складені принаймні чверть сторіччя тому. Іх уже давно треба б заступити новими, пристосованими до нових метод навчання та зацікавлення сучасної молоді. Особливо привабливими повинні б бути підручники мови, щоб діти й молоді не тільки засвоювали мовні знання, але й набували любови й пошани до мови своїх предків, не менше як до мови країни свого народження.

Очевидно, в усіх цих складних проблемах нашого шкільництва творити „МПМ“ може допомогти тільки в навчанні й плеканні доброї літературної мови. З цією метою пропонуємо вчителям мови співпрацю й обмін думками. Радо міститимемо їхні голоси, думки й спостереження та будемо старатися давати відповіді на їхні запитання.

М.О.

ПОЛІМО МОВНИЙ БУР'ЯН!

(Продовження)

СЛІВ, ЩО В ДУЖКАХ, НЕ ВЖИВАЙТЕ:

(негодувати) обурюватися (нехайно) несподівано (неприличний) непристойний (невисносимий) невиносний, нестерпний (неумолний) невлаганний (неустрасимий) безстрашний, небоязкий (непростимий) невивачний (непримиримий) непримиренний (нездійснимий) нездійснений (неділимий) неподільний (ніччю, днем) вночі, вдень (оба, обо) обидва, обидві, але обо, обом, обома (обидва, обиджати) образа, ображати (образування) освіта (обоятно) байдуже	(около) коло, напр., колб 5 метрів, яких, близько, приблизно 5 метрів (ограничений, обмежений) обмежити, обмежений (овсім) авжеж, так, дуже радо (окружати, оточення) оточити, оточення (оружжя, оружний) зброя, збройний (ошибка) помилка (отворити) відчинити, відкрити (осторожний) обережний (паде, падут) падає, падають (переписка) листування (перешде) перше (передчора) позавчора (перекладчик) перекладач (пісонець) пісенька
---	---

НАГОЛОШУЙТЕ ТАК:

авада Марко майор мертвий Мирон монах мотив мотор мужчина навзнік, навхрест надлятися намет напасть, напасник напиток, напій наскрізь насмлітисся нехтувати обидва огірок одноголосно Олег опіку освіта, освітній	отаман основний острів оцінка пазур Париж пасмо пастир, пастирський пашпорт пекар перевертот переворот переполох період письменство питомий північний півтора піддержка підтримка Платон
---	--

Із матеріалу проф. О. Панейка.

ЧИТАЙТЕ ЖУРНАЛ „РІДНА ШКОЛА“ — ВИДАННЯ ШКІЛЬНОЇ РАДИ!

ВИДАЄ ШКІЛЬНА РАДА при УККА

Редагує Колегія.

Відповідальний редактор Марія Овчаренко

Адреса: Educational Council

P.O. Box 391, Cooper Sta., New York, N.Y. 10003

Про українську ортоепію

(Закінчення зі стор. 8)

впливом інтерференцією з мовою другої мови, як даний мовець частіше вживає. Чрез вплив російської мови деякі українці вимовляють слова КАЗАВ, РОБИВ майже як „казаф“, „робиф“, хоч їхня літературна вимова звучить майже як „казав“, „робив“. Російським впливом пояснити можна і неправильне м'якшення приголосних Ч, Ш, та Щ, які в нашій мові є завжди тверді. Отже, замість „ніч“, „шчы“ замість правильного твердого НІЧ, ЩО, це небажана русифікація української вимови. Англомовним впливом можна пояснити вимову „шміща“ для слова СМІЄТЬСЯ, як правильно вимовляємо „смісьця“). Це калічення української вимови зустрічаємо в учнів, над вимовою яких батьки та учителі не досить працюють.

Неуважність до правильної вимови спричинена, думаємо, у великій мірі тим, що багато українців вважає, помилково, що наш правопис є фонетичний, тобто, що як пишемо, так і читаємо. Дехто навіть гордиться, що, моваля, англійці ціле життя мусять вивчати „спелінг“ своєї мови, а в нас кожного спелінгу не треба.

На жаль, це не зовсім так. Наш правопис (як харківське

лад. Правоспис каже писати ДВНАДЦЯТЬ і так непоінформовані мовці стараються це слово вимовляти. Тим часом у ньому зовсім не чути звука Д, бо його правильна вимова є „два-нацьцять” (насправді зву-Ць є подовжений, а не подовсний). Також „західня вимова „дванаїцять” є не літературна.

Так отже і в нас є „спелінг” – розбіжність між написаним і вимовою, яко-го, на жаль, в школі мало або й зовсім не вивчають.

А

и аннали?

нище; ...АННАли (лат. a-nes від annus) рік, зап. подій за роками”. *Польско-український Словник т.* стр. 16 подає: „АННАли” *Словник чужомовних сло-* стр. 34: „АННАли, літопи-шорічні записки подій, на-ва багатьох наукових жу-налів”. Там же на стр. 3: „АННАльний – відхідни-вий”. *Українська літер-турна мова й вимова:* „АННАли” (стр. 26). *Словни-наголосів:* „АННАли”. *Ураїнсько-російський сло-вник*, т. 1, стр. 12: „АННАльний – анімістичний, аНН

Годі подумати, що якось поважна наукова установа, видаючи том своїх учених записок, чи наукових річників, мала на думку видання, що стосувалося відхідної кишки.

Цю номенклатуру по-англійськи, щоб справ розуму, осілкою якого є золотий

не змішувати з іншими функціями людського організму.

Володимир Барагу

пальців

майбутніх словниках вивчаючи і рахуючи.

У *Словнику Української мови* (Київ 1970) підмізний пальць має ще назву "безіменний пальць". Це, однак, калька російської назви і тому її треба уникати. Цей же пальць у вжитому загальному академічному словнику має ще назву КАЛУЧОВИЙ ПАЛЬЦЬ. На це точно відповідає англійському "ring finger". Назву ПАЛЮХ (наголос на першому складі) подана в СУМ як діалектична, а одночасно з цитатою з мовної літератури. Тому що ця назва коротка й вигідна, не слід її з мови викладати. У *Польсько-українському словнику* (Київ 1951) вона вжита як літературна без приміток.

А. Ворон

A. Bonn

Річні збори українських ветеранів польської армії

Єдиний відділ українців, ветеранів польської армії в Америці — у Чикаго відбув збори і вибрав нову управу. Ціллю такого відділу була потреба старатися про права і опіку, яка прислуговує воякам альянтських армій. Українці добровільно, чи примусово, — воювали за Польщу, хоч польський

окупант не мав серця для легітимних аспірацій до самостійності України. Ідуть далі переговори при допомозі польських ветеранських організацій для здійснення намічених цілей українських ветеранів польської армії. І добре теж сталося, що постала така нова органі-

зація; бо треба „змінити варті”, треба комусь продовжувати збройні традиції України. Кіш Українських Січових Стрільців порожній, члени УГАРМІ відходять у далеку дорогу, дивізійники ще ходять в шапках на похорони, влаштовують свята заминовання гробів на Зелені Свята, але і їх вік недовгий, бо вже шістьдесятка минула. Настане шістьдесятників і членів обох УПА, тож треба нових рекрутів. А

не буде їх, то й не буде кому продовжувати традиції. Ветерани польської армії — молодші, на короткий час ще вистачають. Щоби приєднати ветеранів американської армії у нас не робиться старань. Зрештою, їм не подорож з існуючими українсько-ветеранськими організаціями. Якби в нас існувала стрілецька громада чи об'єднання, яке б дійсно об'єднувало усіх колишніх вояків українців, то, може, вдалося б намовити їх до співпраці. А так Усусузі майже вимерли: УГАРМІ вмирає на постах, от хоч би взяти Обзвуха: д-р В. Галан і Іван Поритко вмерли, бо постарілися. І не залишили навіть споминів і історії Стрілецької громади в Америці, а відтак — ОБВУА. А Канада з приводу 50-річчя існування Стрілецької громади видала велику книжку. Зближаються збори чи конвенція ОБВУА, що відбудеться у Філадельфії в листопаді цього року. Треба змінити, бо невесело в рядах українсь-

ких ветеранів. Громадянство їх не шанує. УККА їх зігнорував. На зборах передискутовано потребу поповнення місцевого відділу ОБВУА ветеранами польської армії, бо нема рації творити новий відділ. Є можливість, що оба відділи зійдуться і виберуть нову спільну управу.

Управу відділу польських ветеранів оформлює анкету нових членів і коли така праця скінчиться, будуть скликані спільні збори. Рішено спільно перевести збірку на інвалідів у листопаді цього року.

До нової управи ввійшли: Яків Берестянский — голова, Володимир Миська

— секретар, Володимир Микитка — касир і д-р Микола Тимак — голова Контрольної Комісії.

Слідуючою більшою імпрезою буде „Просфора”.

Степан Куропас

ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКИЙ КЛЮБ в НЬЮ ЙОРКУ
136 Друга Авеню, 2-й поверх
(ДІМ УКРАЇНСЬКОГО ВИЗВОЛЬНОГО ФРОНТУ)

РІЧНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ЛМКЛЮБУ

відбудуться
в п'ятницю, 31-го жовтня 1980 р., о год. 7-й веч.
Закликаємо ВШановних Членів до участі!

Філадельфія! Трентон! Філадельфія!

Танцювальний Ансамбль „ВОЛОШКИ”,
Філадельфія, Па.

має шану запросити Вас на

БАЛЬ ВОЛОШОК

що відбудеться
дня 1-го листопада 1980 року
в залі Manor Junior College

Fox Chase and Forrest Ave.

Jenkintown, Philadelphia, Pa.

Початок о 9-й годині веч.

Оркестра — СОНЯШНИК

Аранжер — Марко Клос

Стопки можна замовляти

в п. Ярослав Ратича — (215) 236-8926

Вступайте в члени УНС

Pd. pol. ad.

UKRAINIAN AMERICANS FOR DON RITTER

Д. Ріттер і М. Федорін

"I would like to see greater relationships between American ethnic communities from these lands in a way that keeps alive the national traditions, ethnic heritage, and religious traditions...Therefore, all that our ethnic communities — can do to retain the religious and cultural traditions of their national heritage will keep alive the hope of freedom so the submergence of these peoples by their Soviet masters can never be total.

At another time you have stated, "I am very much concerned about the quality of the people called on to make our policies and deal with the Soviets. Let's get the members of these ethnic communities in on foreign policy. And I don't mean just at election time, when they are wooed by a White House that decided to wait three years to appoint an ethnic advisor. Let's hear the voices of those who really know what it means to fall under Soviet domination. The change for the better would be dramatic."

Excerpts from the introductions of Congressman Ritter by Marta Fedorin, head of "Ethnics for Don Ritter" at a Fundraiser held Friday, October 10th in Whitehall, Pa.

ВІН ПРАЦЮЄ ДЛЯ НАС!

It is indeed our honor to welcome you, Cong. Don Ritter among us this evening.

All of us are working hard to send you to Washington for another term as our U.S. Representative.

For in 2 short years — that you have been in Washington you have demonstrated your keen awareness of the special needs of Ukrainian-Americans.

1) You have sponsored legislation in defense of Ukrainian Political Prisoners in the Soviet Union.

2) You have gone through the barrier of the Iron Curtain with broadcasts of Voice of America.

3) You were among the 1st members of Congress to support a U.S. boycott of the Olympic Games.

4) And you've gone on public record indicating the tremendous role we Ukrainian-Americans as well as other ethnic groups, can play in order to assure a safer America.

And now as you meet with us you will see that we represent many areas of social, religious, cultural and professional spheres.

I think it is important to point out the presence of our clergy, — at all gatherings of Ukrainian-American community life.

It indicates the strong bond of religious and moral values in our lives.

In the absence of Dr. Albert Kipa, the Ukrainian Congress Committee an umbrella org. is well represented by several members of the board.

Also represented are the Ukrainian Nat'l. Ass'n. as well as 2 very viable women's organizations: The Ukr. Nat'l. Women's League and the Women's Association for the Defense of 4 Freedoms for Ukraine.

Let me just close by saying that we are gathered here tonight because we believe in you.

We are striving to make America, which is our home, a better place to live and we want to see Ukraine, the home of our ancestors a free country.

Together we will work and we will succeed.

Д. Ріттер поміж українцями

Paid for by the Don Ritter for Congress Committee. Jerome Kindrachuk, Treasurer

Pd. pol. ad.

ВЖЕ ПОРА! РЕГЕН І БУШ

ЧИ ВИ ДОЗВОЛИТЕ ЩЕ ЧОТИРИ РОКИ УРЯДУВАННЮ КАРТЕРА?

- У 1976 році, коли Картер перебрав урядування, інфляція становила 4.8 відсотка й даліше понижувалася; сьогодні, в 1980 р., інфляція досягнула 18.2 відсотка й даліше збільшується!
- У 1976 році, коли Картер перебрав урядування, федеральний уряд витратив \$373.7 мільярда; сьогодні, в 1980 р., витрати федерального уряду збільшилися до \$633.9 мільярда!
- У 1976 році, коли Картер перебрав урядування, галлон бензини коштував 50 центів; сьогодні, в 1980 р., той же самий галлон бензини коштує \$1.20!
- У 1976 році, коли Картер перебрав урядування, один з п'яти американців міг купити собі хату; сьогодні, в 1980 р., лише один з дванадцяти може купити собі хату!
- У 1976 році, коли Картер перебрав урядування, ЗСА впроваджували заміну зброї, яка не відповідає духові часу, з найновішими досягненнями техніки, включаючи Б-1 бомбардувальники, підводні човни "Трайдент", нуклеарні літаконосці й пересувні ракети; сьогодні, в 1980 р., всі ці програми були анульовані або відкладені!

ПЕРЕВІРТЕ ФАКТИ... РІШЕННЯ Є ВАШЕ!

Paid for by Reagan Bush Committee. United States Senator Paul Laxalt, Chairman, Bay Buchanan, Treasurer.

П'ятирічний ювілей Кредитової Кооперативи в Бостоні

Українська Братська Федеральна Кредитова Кооператива в Бостоні вчорашній ювілей свого існування 27-го вересня цього року, в залі української православної парафії св. Андрія у Бостоні. Програма святкового ювілею складалася із двох частин. У першій частині, в суботу, 27-го вересня, відбувся бенкет зі святковою програмою, після чого відбулася завіта з танцями до пізньої ночі. В другій частині в неділю, 28-го вересня, були відправлені Божественні Святі Літургії в обох українських церквах, в намісних членах, а потім відправлено Панахиду за померлих членів кредитки.

У гарно прибраній залі святкового ювілей відкрив ініціатор, основник та президент Української Братської Федеральної Кредитової Кооперативи в Бостоні д-р Іван Дідух, вітаючи всіх членів та гостей, і попросив до спільної молитви, котрою розпочало свято п'ятирічного ювілею. Після молитви президент кредитки д-р Іван Дідух підніс тост за здоров'я всіх членів, а всі зібрані відповіли молитовно засновникам кредитки.

Після вечері д-р Іван Дідух, вітаючи отців парафії, президента Централі Українських Кооперативів Америки інж. Дмитра Григорчука з Чикаго, колишнього заступника президента ЦУКА Маріана Коця з Джерзі Сіті, котрий допоміг нам заснувати нашу кредитку, та всіх членів кредитки. Він подякував, що всім нам присмо бути разом на цьому великому святі, однак, деякі наші члени не можуть бути з нами, бо вони відійшли від нас у вічність. Він попросив присутніх встати, щоб вшанувати їх пам'ять одночленим молебном. Потім він зрекорував присутнім про перебіг праці п'ятирічного існування нашої кредитки в Бостоні, та розказав про великі заслуги українських кооператив в Америці, Канаді та в цілому світі, порівнюючи, скільки майна ми, українці, маємо в діаспорі, а що мають наші люди в Україні.

Бостонська громада повинна гордитися тим, що зробила наша кредитка за п'ять років: вона налічує понад 275 членів, а що най-

важливіше — майно її зросло до 1,054,000 доларів. Далі д-р Дідух заохочував і запрошував всіх українців Бостону й околиці стати членами кредитки та вкладати в ній своїощадності. Д-р І. Дідух представив присутнім всіх основників, з котрими він розпочав це кооперативне діло. Присутні вітали їх гучними окликами. Накінці він представив присутнім майстра церемонії мтра Андрія Витвицького, котрий, перебираючи провід свята, привітав присутніх в українській і англійській мовах і представив присутнім гостей за головним столом.

Після привітів від місцевих організацій і товариств забрав слово президент Централі Українських Кооперативів Америки інж. Дмитро Григорчук. Перша частина його реферату була жартиливою і гумористичною, а в другій — він говорив про поширення кооперативного руху, обслуги, яку дає наша кооператива своїм членам, та про об'єднання усіх українців в членах кооперативу. По рефераті він від Централі Кооперативів Америки вручив ініціаторові, основникові та президентові д-рові І. Дідухові Почесну Грамоту Подяки за створення кредитки та ведення її досконалим на пості президента, а також надіслав спільною грамотою всіх основників кредитки.

Велику несподіванку зробила д-рові І. Дідухові урочиста записка: його п'ятилітній заступник Василь Мігован передав йому від кредитки золотий годинник за його велику і жертвенну працю для кредитки.

Нагороджений гаряче подякував за пам'ять і подарунок. Рівнож подякував всім основникам, президентові ЦУКА, інж. Д. Григорчуку, М. Коцеві, тепершньому проводові кредитки та всім членам. Далі він представив визначних гостей: присутніх на святі, а накінці представив членів тепершньої управи кредитки.

Прийнявши одякан Петро Огірко зложив GRATULACIJS від себе і всієї української католицької парафії у Бостоні, після чого слухала молитва подяки і гримке "Многая літа".

Н.Н.

Святослав і Ніна Караванські в Ютиці

Завдяки заходам місцевого Відділу УККА в дні 19 і 20 вересня відбували українську громаду в Ютиці борці за права України та довготривалі політичні тюрми і концтаборів в СРСР Святослав та д-р Ніна Караванські.

У п'ятницю, 19-го вересня, відбулася пресова конференція з участю телевізійних репортерів, а наступного дня місцевий часопис "Обсервер Діспач" помістив світліну С. і Н. Караванських і статтю п.з. "Потребуємо американської допомоги, — кажуть українські дисиденти". Телевізійна станція, канал 4, передавала під час вечірніх новин деякі фрагменти із конференції.

У суботу, 20-го вересня, після закінчення навчання учні школи українознавства при парафії св. Володимира Великого разом з учителями зустрічали дорогих гостей квітами і моголітвієм. Учениці Христа Радий вітали гостей від учнів, а о. Смик — від управи школи.

Після короткої гутірки Святослава Караванського, на велику радість дітей, відчитав дві народні гуморески у власному опрацюванні. Пісню "Боже Великий" діти прошали гостей з України і багатьом із них, напевно, більше зрозумілими і глибше відчутними стали умови життя на Батьківщині, де "люди кайданах", де "навіть молитись ворог не дасть".

Увечері того ж дня відбулася зустріч з місцевою громадою і численними гостями з сусідніх місцевостей. Вечір відкрила коротким словом культурно-освітній рефератка УККА Ярослава Томича, яка навітшила громадську та політичну діяльність С. і Н. Караванських, їхню принципну пошту, невгнутість у відношенні до окупанта, незламність в обличчі репресій.

Окремо спинилася вона на літературній творчості С. Караванського, стверджуючи, що між поетом і людиною в цьому випадку нема розходжень, нема дисонансу, а є абсолютна гармонія. Живши в умовах найгіршої тюрми, найбільшої нещадності, спідленого пристосуван-

ня до вимог ворога, поет присвятив свій визначний хист світлим, високим ідеалам людства, в чорне небо української дійсності підняв білий парус, прамучи кризь бурі і разбурхали хвилі до сонця, до волі, до правди.

Відома із своїх рецитаторських виступів Володимира Смик прочитала з недавнього видання збірки С. Караванського "Сутічка з тайфуном" поезії: "Білий парус", "Присяга", "Хто ти", "Я і ти" й інші, передавши уважним слухачам динаміку і оптимізм, напругу і невгнутість, мужність і ніжність поезій Святослава Караванського.

Зворушливо прозвучала "Коліска", присвячена синові Юрія Шухевича, який, як і його славний дід, носить ім'я Роман. Дальшою точкою програми був на високому рівні виступ співака-баритона Зенона М'якого при мистецькому фортепіановому супроводі учительки музики Галі Гнап-Хомут.

Ніна Строката-Караванська говорила про те, якою цінною для політиків є моральна підтримка і як багато може допомогти зорганізована акція еміграційної спільноти. Вона розказала теж про нескоро робітничу родину Сірих із Одеси, а відповідаючи на численні запити, поділяла цікаві деталі, між іншим, і про конференцію в Копенгагені.

Ще дві народні милозвучні пісні у виконанні Зенона М'якого, ще кілька мелодійних акордів фортепіану, і до мікрофону підійшов сам поет. Він читав свої гуморески і сатири, побутові та політичні, а відчутні слухачі нагородили його щедрих оплесками.

Присутні мали змогу прикбати видану недавно збірку поезій "Сутічка з тайфуном" з присвятою автогра на загляд цієї зустрічі, а також англійську довідку "Документед Персекушен" укладу д-р Н. Караванської про українських жінок політиків.

Я.Т.

ПРО ОБРАЗОТВОРЧЕ...

(Закінчення зі стор. 2-ої)

леннях не згадується про справу українського образотворчого мистецтва, бо там мистці не мають своєї репрезентативності.

Годі наводити всі причини, для яких зорганізованість українських мистців у діаспорі є потрібна. Коли якась центральна форма організації не всім відповідає, треба пошукати за сполученням федераційного розуміння різних автономних груп.

Відома, що в терені є чимало українських мистців з доброю сучасною освітою та з теоретичною ерудицією. Українська преса друкується в українській та в англійській мовах. Немає кращої дороги для ширення добрих та правильних інформацій про нові ідеї в

мистецькому житті, як їх популяризація у пресі. В той спосіб збагачується зміст преси та поширюється розуміння часами нелегких явищ у сучасному мистецтві.

Одначе, для успішної співдії є конче постійне порозуміння та контакт між мистцями. Значне число українських мистців того контакту ані індивідуально між собою, ані з мистецькими осередками не має.

Об'єднання мистців України в Америці звертається зі закликом до всіх українських мистців, які живуть у країнах вільного світу, зокрема молодих, щоб вони надіслали свої адреси та загальні біографічні дані. Цей матеріал послужить для зладження

Українці Ньюарку...

(Закінчення зі стор. 1)

Під час програми біля Миської будівлі в Ірвінгтоні — Андрій Кейбіла представив одного з промовців.

посадник Ірвінгтону Роберт Міллер, який теж закликав інших співгромадян преднатися до оборонних акцій українців. В тому дусі промовляв стейтсмен Джеймс Зангарі. "Я знаю багато про українців і мені вони близькі, — сказав він оплески Зангарі, — бо зять мій і внук — українці". Він також солідаризувався з переселенцями у кончності несподіваних і голосних акцій в обороні українських політиків.

Заяву Рональда Регена і привіт від Джорджа Буша, який не міг прийти на маніфестацію з уваги на перантаження іншими виступами, відчитав Стів Тупак, ексекутивний директор Відділу національностей передвиборчої кампанії Регена-Буша.

Н. Строката-Караванська, вказуючи на надходячу Мадридську конференцію, сказала, що на тих нарадах слід засудити "російський більшовизм за нищення

власного народу, за поневолення українського і інших народів", а звертаючись до американських лідерів заявила, що "на вас лежить відповідальність за дальшу долю поневолених народів". Вона теж висловила побажання, щоб американський народ успішно добився звільнення закладників в Ірані. Коротку заяву Н. Строкатої-Караванської переповів англійською мовою проф. М. Чирівський, який відтак відчитав відповідну резолюцію, що її присутній прийняв. Копії резолюції виласно до президента Джиммі Картера, державного секретаря Едмунда Маскі та до Об'єднаних Націй.

Молитвою, що її провів о. М. Кучм'як і відспівався "Ще не вмерла" закінчено цю маніфестацію. Дякуючи всім за участь, інж. Семанишин закликав до частіших акцій в обороні українських політиків в усіх українських громадах.

Округа УНС в Нью Йорку...

(Закінчення зі стор. 1)

му для старших членів, допильнування стипендієв тощо.

Головний предсідник виання, що: ведеться перевірка дивіденд: УНС доклав до "Свободи" і "Української Тижневики" в 1979 році 400,000 доларів і це було мотивом припинення висилки "Українського Тижневики" для всіх членів; за доставу газети, на його думку відповідають льокальні поштові уряди; УНС вклав всім мільйонів доларів в Українську Будівлю, федеральний фондів на будову дому для сеньйорів не отримав, але з проспекту будови не

зрезигнував і далі перевіряє всі можливості; члени які хочуть мешкати на Союзи можуть і тепер там перенестись за ціну 200 доларів в місяць з харчами і мешканням.

В загальному збори були успішними, проходили в дружній атмосфері, а інформаційного головному предсіднику д-ра І. Флиса, стануть допоміжним матеріалом для секретарів та організаторів у їхній нелегкій праці. Округна Управа гостила присутніх кавою і солодками і там продовжувались розмови на союзові і громадські теми.

УКРАЇНСКА СВІТЛИЧКА ДОПОМАГАЄ БАТЬКАМ ВИХОВУВАТИ ДІТЕЙ.

картотеки українських мистців, яка може стати джерелом для майбутньої історії українського мистецтва. Од ночною той же матеріал допоможе скласти сучасний адресар, щоб у важливих справах пересилати мистцям інформації про організаційне українське мистецьке життя.

Матеріали ті проситесь пересилати на адресу: Mr. P. Andrusiw, 123 Merritts Pond Rd., Riverhead, L.I. N.Y., 11901.

БАТЬКИ! Заважте замолоду ваших дітей з найстаршою, найбільшою й найбагатшою українською національною установою поза межами Батьківщини, якою є Український Народний Союз, щоб запевнити їм кращу будучність в нашій громаді у вільному світі нового світового гелла!

КОЛИ ПОДОРЖУЄТЕ:

- АВТОМ власним або чужим
- АВТОБУСОМ
- ПОІЗДОМ
- ЛІТАКОМ
- чи КОРАБЛЕМ

всюди і завжди хоронить Вас

акцидентова грамота
УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ІНФОРМАТИВНІ ЗБОРИ ОКРУГИ УНСОЮЗУ НІЯГАРА

відбудуться
в неділю, 9 листопада 1980 р., о год. 2:30 по пол.
в залі УНО, Ст. Катринс, Онт., Канада
при 177 Ніягара вул.

Просимо всіх відділових урядовців, зокрема секретарів, обов'язково взяти в них участь.

Окружна Управа

Пассейк, Кліфтон, Патерсон, Ратерфорд і околиця!
В суботу, 8 листопада 1980 р., о год. 6-й веч.
в приміщенні Української Централі
при 240 Гоуп Авеню, ПАССЕЙК, Н. Дж.

відбудуться
ОРГАНІЗАЦІЙНІ НАРАДИ
ОКРУЖНОГО КОМІТЕТУ ВІДДІЛІВ УНСОЮЗУ

до участі в яких запрошені й зобов'язані урядовці, представники і конвенційні делегати наступних Відділів:
42, 64, 97, 134, 182 і 394
НА ПОРЯДКУ:

1. Відкриття.
2. Перегляд-перевірка організаційної праці Округи за останні місяці.
3. Обговорення осінньої кампанії, метою якої є придбати 2,000 нових членів до кінця цього року.
4. Обговорення загальних союзових справ.
5. Веселі, запити і закриття зборів.

У зборах візьме участь —

Уляна Дячук, головний касир УНС

ЗА ОКРУЖНУ УПРАВУ:
Іван Хомко, голова
Василь Марущак, секретар
Іван Бліха, касир

У першу річницю смерті св.п. О. Демченка

св.п. О. Демченко

Дня 29-го жовтня 1979 року, після короткої недуги, на 86-тиролітньому році життя відійшов у вічність св.п. Олександр Демченко, сотник армії УНР, довголітній голова Дирекції та почесний член української кредитової кооперативи "Самоміч" в Джерзі Сіті; зразковий член української православної парафії св. Софії у Байоні. Ню Джерзі; довголітній член Управи місцевого Відділу УККА в Джерзі Сіті та почесний член інших організацій.

Відійшов у вічність людина, яка була одним із визначніших учасників революційно-визвольної боротьби України. Покійний був сином Наддніпрянської землі, родом із Полтавщини, народився 2-го лютого 1894 року. Закінчивши гімназію, він поступив в університет, але вже на другому році студій був покликаний до російсько-царської армії. По закінченні військового вишколу відірвався йому кар'єра в чужій російській армії, але поклик любови до української землі та народу перемагав і Покійний вертається в Україну, де приймає участь у боротьбі за самостійницьке життя.

Це була людина багатогранна, та пориваючим громадським працівником, який любив Україну та свій народ. Він був націоналістом; не хилив голову перед ворогами. Хоч доля примусила його жити на чужині, звів собі гніздечко разом з дружиною та працював для рідної Батьківщини.

НЕЗАКІНЧЕНИЙ НАРИС...

У "Свободі", ч. 229, з вітвірка, 28-го жовтня, у нарисі Лесі Лисак-Тивонюк п.з. "Вдова" пролунали один рядок, а з цим його закінчення, яке повинно було звучати так: "Бо кароока жінка не знала — не могла знати, що Ганна теж була вдовою..."

ВИПРАВЛЕННЯ ПОМИЛКИ

В інформації "Українська тематика включена в конгрес Чехо-Словацької Академії Наук", поміщеної у числі "Свободи" з 17-го жовтня ц.р. трапилися основна помилка, а саме: доповідь про українську та російську еміграцію в Празі виголосила д-р Анна Процик, а не д-р Анна Чопик, як подано в інформації. Модератором сесії, яка розглядала чехо-словацько-українські відносини була проф. Мирослава Знаєнко з Ратерського університету.

ROMAN RYCHOK
REAL ESTATE & INSURANCE
1339 Springfield Avenue
Irvington, N.J. 07111

АСЕКУРЕМО
авто, будинки, хатні речі, дорожні витрати, бізнес... від вогню, грабунків, особистої відповідальності (liability). Потрібні інформації подати

ПЕТРО РИЧОК
забезпечений агент і брокер — (201) 373-8434
(201) 373-8453

ПІЗНЕ

ПАМ'ЯТНИКИ

з різних гранітів, ставимо на цвинтарях св. Андрія в Бавуді Брукліна — відома солідна фірма

К. М. КАРДОВИЧ І
ВОЛОДИМИР БЕЛЯНСЬКИЙ
CONSTANTINE M. KARDOVICH
WALTER BIELANSKI

CYPRESS HILLS MONUMENTS
800 Jamaica Avenue
Brooklyn, N.Y. 11208
Tel.: (212) AP 7-2332

Відкрито в кожний день, в суботу, включно, від 9-5 по полудні, в неділю 10-4 по пол.

На бажання і для вигоди клієнтів, радо заїдемо до Вашого дому з проектами і порадами.

ФУНЕРАЛЬ ДІРЕКТОРС

ПЕТРО ЯРЕМА
УКР. ПОГРЕБНИК
Займається Похоронами в BRONX, BROOKLYN, NEW YORK і ОКОЛИЦЯХ
КОНТРОЛЬОВАНА ТЕМПЕРАТУРА

Peter Jarema
129 EAST 7th STREET
NEW YORK, N.Y.
ORegon 4-2568

LYTWYN & LYTWYN
UKRAINIAN FUNERAL DIRECTORS
AIR CONDITIONED

Обслуга ШИРА І ЧЕСНА. Our Services Are Available Anywhere in New Jersey. Також займаємося похоронами на цвинтарі в Бавуді Брукліна і перенесенням тілних Останків з різних країн світу.

801 Springfield Avenue
IRVINGTON, N.J. - NEWARK, N.J.
ESsex 5-5555

New Branch
UNION FUNERAL HOME
1600 Stuyvesant Avenue
(corner Stanley Terr.)
UNION, N.J. 07083
(201) 964-4222

ОЛЕНА ЗВИЧАЙНА та МИХАЙЛО МЛАКОВИЧ
ВОРОГ НАРОДУ
ПОВІСТЬ У ДВОХ ТОМАХ
Том перший: Проти Теції. Том другий: Планета Рабіа.
939 сторінок. Ціна 15.00 дол.
Замовляти: книгарський відділ при "Свободі", переиславляючи чек або поштовий переказ, долучуючи 75 центів на кошти переислани.

"Svoboda", 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07303

ЖОВТЕНЬ — МІСЯЦЬ КНИЖКИ
Твори Уласа Самчука

ВОЛИНЬ — три томи	\$21.00
МАРІЯ	4.50
НА БІЛОМУ КОНІ	8.00
НА КОНІ ВОРОНОМУ	8.00
НА ТВЕРДІЙ ЗЕМЛІ	7.50
ОСТ — том І. МОРОЗІВ ХУТІР	10.00
ОСТ — том ІІ. ТЕМНОТА	8.00
СЛІДАМИ ПІОНЕРІВ	15.00
ЧОГО НЕГОТІ ВОГОНЬ	4.00
КОНІСТЬ ВАСИЛЯ ШЕРЕМЕТІ — два томи	5.00
ПЛАНЕТА ДІ-ПІ	12.00

Маємо у себе багато інших видань. Новий каталог на 1980/81 рр. висилаємо безплатно на бажання. Замовлення враз з належністю слати на адресу:

UKRAINSKA KNYHARNIA
4340 Bernice • Warren, Mich. 48091, U.S.A.

ЗАМОВЛЕННЯ І ПЕРЕДПЛАТА НА "THE UKRAINIAN WEEKLY"
Просимо витати, виповнити і разом з належною передплатою переслати до Адміністрації "Свободи"

"СВОБОДА"
30 Montgomery Street ■ Jersey City, N.J. 07302

Дата _____

Передплата
річно для членів УНС — \$5.00, для нечленів — \$8.00

Прощу зарахувати мене до передплатників THE UKRAINIAN WEEKLY

Ім'я і прізвище _____

Address: No. _____ Street _____ City _____ State _____ Zip Code _____

Я є членом УНС, Відділ _____ Я не є членом УНС ☐

Запущую (чеком ☐ грошовим переказом ☐)
мою річну передплату ☐

Передплата \$ _____ Пресвий Фонд \$ _____

Клівленд і околиці!
В неділю, 2 листопада 1980 р., о год. 2 по пол.
в залі Кредитової Кооперативи "Самоміч"
при 6108 Стейт Роуд, ПАРМА, Огайо
відбудуться

ОРГАНІЗАЦІЙНІ НАРАДИ
Окружного Комітету Відділів УНСОЮЗУ
Клівлендської Округи

до участі в яких запрошені й зобов'язані урядовці, представники і конвенційні делегати наступних Відділів:
18, 50, 71, 102, 108, 112, 115, 166, 180, 222, 233, 240, 251, 291, 295, 328, 334, 338, 346, 358, 364

НА ПОРЯДКУ НАРАД:

1. Відкриття.
2. Перегляд-перевірка організаційної праці Округи за останні 10 місяців.
3. Обговорення осінньої кампанії, метою якої є придбати 2,000 нових членів до кінця цього року.
4. Обговорення загальних союзових справ.
5. Веселі, запити і закриття зборів.

У зборах візьмуть участь:

Іван Флис, головний предсідник УНС
Богдан Футей, голова Контрольної Комісії УНС
Тарас Шмагала, головний радник УНС
ПО ЗБОРАХ — ВИГРАШІ І ПЕРЕКУСА
ЗА ОКРУЖНУ УПРАВУ:

Василь Піщинський, голова
Роман Возняк, секретар